

Buurtaal- onderwijs

Riet Steffann
26 maart 2021

Inhoudsopgave

Welkom	5
Wat is buurtaalonderwijs?	5
Voor wie is deze module?	5
Wat leer je in deze module?	5
Heb je nog vragen?	5
1.0 Jouw route door de module	6
1.1 Terminologie	8
2.0 Wat is buurtaalonderwijs?	11
2.1 Opdracht 1: Wat is buurtaalonderwijs	12
2.2 Kenniscentrum Buurtaalonderwijs	12
2.3 Opbouwen van kennis en een netwerk	12
2.4 Materialenbank beheren	13
2.5 Inzetten van een doorlopende leerlijn	13
2.6 Organiseren van bijeenkomsten en conferenties	13
2.7 Andere partijen	14
3.0 Waarom buurtaalonderwijs?	15
3.1 Een vreemde taal leren is goed voor iedereen!	15
3.2 Opdracht 2: Een vreemde taal leren is goed voor iedereen	16
3.3 Waarom is buurtaalonderwijs goed voor kinderen?	17
3.4 Contact met de burens	17
3.5 Contact met de buurtaal	18
3.6 Opdracht 3: Contact met de buurtaal	18
3.7 Contact met de buurcultuur	19
3.8 Opdracht 4: Contact met de buurcultuur	19
3.9 Kansen door studeren	20

3.10	Kansen op werk	20
3.11	Kansen op het gebied van wonen	21
3.12	Opdrachten 5 en 6: Waarom is buurtaalonderwijs goed voor kinderen?	22
3.13	Waarom is buurtaalonderwijs goed voor scholen?	23
3.14	Opdracht 7 en 8: Waarom is buurtaalonderwijs goed voor scholen?	23
3.15	Waarom is buurtaalonderwijs goed voor bedrijven?	24
4.0	Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?	25
4.1	Opdracht 9: Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?	25
4.2	Het ERK	26
4.3	Opdrachten 10 en 11 bij het ERK	27
4.4	Jouw taalvaardigheid testen en verbeteren	27
4.5	Opdrachten 12 en 13 bij jouw taalvaardigheid testen en verbeteren	28
5.0	Hoe buurtaalonderwijs invoeren en uitbreiden?	29
5.1	Personeel	29
5.2	Buurtaalonderwijs Start	30
5.3	Activiteiten Start	31
5.4	Opdracht 14: Activiteiten Start	32
5.5	Een stappenplan voor Activiteiten Start	33
5.6	Opdracht 15: Een stappenplan voor Activiteiten Start	34
5.7	Antwoord bij opdracht 15	36
5.8	Lessen Start	37
5.9	Opdracht 16: bij lessen Start	37
5.10	Buurtaalonderwijs Plus	38
5.11	Taalonderwijs Plus	38
5.12	Opdrachten 17 en 18 Taalonderwijs Plus	40
5.13	Projecten Plus	40
5.14	Uitwisseling en internationalisering Plus	41
5.15	Opdrachten 19 en 20: Resultaatmeting Plus	43

5.16	Ten slotte	43
5.17	Opdracht 21: Ten slotte	44
6.0	Waar kan ik meer informatie vinden?	45

Welkom

Wat is buurtaalonderwijs?

Met buurtaalonderwijs krijgen leerlingen in de grensstreek structureel onderwijs in het Frans of Duits. Dit kan bijvoorbeeld door op een vast tijdstip in de week een les in het Duits of Frans te geven, maar ook op andere manieren. Hoe? Dat leer je in deze module.

Voor wie is deze module?

De module is geschreven voor basisscholen die willen starten met lessen in het Duits of Frans, of deze lessen willen verbreden en verdiepen. Ben je al gestart met buurtaalonderwijs? Bekijk dan eerst de pagina 'jouw route door de module'. Je kunt een aantal paragrafen met basisinformatie overslaan.

Wat leer je in deze module?

Nadat je deze module hebt gevolgd, weet je:

- wat buurtaalonderwijs is;
- de voordelen van buurtaalonderwijs;
- hoe jouw school buurtaalonderwijs kan invoeren en uitbreiden.

Heb je nog vragen?

Heb je vragen over buurtaalonderwijs of over deze module? Neem dan contact op met Nuffic via po@nuffic.nl.

1.0 Jouw route door de module

Afhankelijk van wat jij wil leren, kun je 2 routes volgen in deze module:

1. Wil je je oriënteren op buurtaalonderwijs of ben je er pas mee begonnen? Zie deze module dan als eerste kennismaking om structureler aan de slag te gaan met het geven van lessen in het Duits of Frans. Na het lezen van hoofdstuk 1 tot en met 4 begin je met de module bij paragraaf 5.2 **Buurtaalonderwijs Start**.
2. Heb je al meer ervaring met buurtaalonderwijs en zoek je verbreding en verdieping? Wil je als leerkracht buurtaalonderwijs met het team schoolbreed invoeren? En wil je aan internationaliseringsprojecten meedoen? Start deze module dan vanaf paragraaf 5.10 **Buurtaalonderwijs Plus**.

Het kan fijn zijn om samen met iemand anders de module te volgen. Met een collega kun je sparren en kun je bespreken hoe je het draagvlak kunt vergroten bij de rest van het team. Het invoeren en uitbreiden van buurtaalonderwijs kan namelijk alleen maar als je voldoende draagvlak hebt binnen het team, de directie en/of het schoolbestuur en de MR. Blijf daarom tijdens het proces steeds je ideeën delen om ze bij te stellen, én om de belangstelling van andere betrokkenen vast te houden.

Uiteraard kan deze module ook nuttig zijn voor anderen. Ben je bijvoorbeeld leidinggevende op school en wil je helpen buurtaalonderwijs te implementeren en/of te verankeren? Kies dan zelf de onderdelen die voor jou relevant zijn.

Buurtaalonderwijs Start

Titel	Deze paragraaf bestuderen?	Opdrachten maken?
Welkom	Ja	n.v.t
Introductie	Ja, met name de studie-aanwijzingen hieronder	n.v.t
Wat is buurtaalonderwijs?	Ja	1
Waarom buurtaalonderwijs?	Ja	2 - 5 7 - 8
Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?	Ja	9 - 11 12 (Duits) of 13 (Frans)
Hoe buurtaalonderwijs invoeren en uitbreiden?	Ja, maar paragraaf 6.3 kun je overslaan	14-16
Waar kan ik meer informatie vinden?	Ja	21

Buurtaalonderwijs Plus

Titel	Deze paragraaf bestuderen?	Opdrachten maken?
Welkom	Ja	n.v.t
Introductie	Ja, met name de studie-aanwijzingen hieronder	n.v.t
Wat is buurtaalonderwijs?	Nee	Eventueel 1 als je voor jezelf een beginpunt vast wilt stellen
Waarom buurtaalonderwijs?	Nee, tenzij je extra redenen zoekt om het draagvlak voor buurtaalonderwijs te vergroten	Eventueel 2 en 3 (opdrachten voor leerlingen), 6
Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?	Ja, als je je taalniveau wilt toetsen	Eventueel 9, 11, 12 (Duits) of 13 (Frans)
Hoe buurtaalonderwijs invoeren en uitbreiden?	Ja, paragraaf 6.3	17 (Duits) en 18 (Frans) 19, 20
Waar kan ik meer informatie vinden?	Ja	21 als je opdracht 1 hebt gedaan

On y va! Jetzt geht's los!

1.1 Terminologie

Hieronder vind je een lijst met termen die in de module aan bod komen. In de module staan links naar deze termen, dus je hoeft ze niet vooraf te bestuderen.

Elena

Elena is een gratis online leeromgeving voor de onder- en middenbouw (Duits, Frans en Nederlands). Elena is er voor de onderbouw (4- 6 jaar) en de middenbouw (7-10 jaar).

- [Elena voor de onderbouw Duits, Frans en Nederlands](#)
- [Elena middenbouw Duits](#)
- [Elena middenbouw Frans](#)
- [Elena middenbouw Nederlands](#)

Erasmus+

[Erasmus+](#) is het Europese subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Dit programma heeft een looptijd van 7 jaar en is gericht op het verbeteren van vaardigheden en de inzetbaarheid van leerkrachten. Tevens is het gericht op het ondersteunen van de modernisering van onderwijs- en opleidingsstelsels en jeugdwerk.

eTwinning

[eTwinning](#) is een online samenwerkingsprogramma waar Europese leerkrachten elkaar vinden. Meer dan 200.000 scholen uit 40 landen zijn aangesloten. Via eTwinning kunnen leerlingen met leeftijdsgenoten in het buitenland mailen, chatten en Skypen. Soms werken ze online samen aan projecten. Het is een veilige omgeving en het kan gratis benut worden. Leerkrachten kunnen bovendien materiaal en methodes uitwisselen en zo nieuwe ideeën opdoen.

Euregioschool en Euregioprofilschule

De Euregioschool (door NL geïnitieerd) is geen fysieke school, maar de grensoverschrijdende samenwerking tussen scholen. Nederlandse scholen bieden de Duitse/Franse taal en cultuur aan in het curriculum. Deze scholen hebben meestal een vaste partnerschool over de grens, waarmee leerling-uitwisseling plaats vindt. Door het buurtaalonderwijs te combineren met een uitwisseling krijgt het buurtaalleren voor de leerlingen een extra dimensie. Er is dan authentieke, levensechte communicatie. Bovendien ervaart men spontaan de andere gebruiken en cultuur.

De Euregioprofilschule (door D geïnitieerd) is een voorloper van Euregioschool.

Grundschule

Eine Grundschule is een basisschool in Duitsland. Er zijn verschillen in organisatie tussen basisscholen in Nederland en Duitsland. Daarnaast zijn er verschillen tussen de deelstaten in Duitsland zelf. Kinderen gaan over het algemeen naar een basisschool van 6 tot 10 jaar (Klassen 1 – 4). Net zoals in Nederland wordt in Duitsland in de grensstreek steeds vaker buurtaalonderwijs aangeboden op de basisschool. In tegenstelling tot Nederland wordt dit altijd naschools gedaan. Scholen in Duitsland mogen Nederlands niet in het curriculum invoeren.

Mach Mit

[Mach Mit](#) is een initiatief van de Actiegroep Duits om het belang van de Duitse taal in Nederland op de kaart te zetten. Op hun site lees je daarover, en bijvoorbeeld ook over het jaarlijkse evenement 'de Dag van de Duitse Taal', het Mach-Mit-Mobil, en vind je materiaal voor lessen Duits.

Nuffic

[Nuffic](#) is de Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs. De ambitie van Nuffic is dat iedere leerling en student internationale ervaring opdoet. Vanuit die gedachte moedigt Nuffic iedereen aan om eigen grenzen te verleggen. Voor iedereen die meer wil leren over internationalisering in het onderwijs biedt Nuffic trainingen en cursussen, om kennis en vaardigheden op te doen, en internationalisering te kunnen toepassen in je werk.

Sekundarstufe

Sekundarstufe is de benaming voor het voortgezet onderwijs in Duitsland. Deze bestaat uit Stufe I en II. Stufe I begint met klas 5 (doorgeteld vanaf de Grundschule klas 1-4); dan zijn kinderen 10-11 jaar. Stufe I is verplicht voor alle leerlingen tot en met 16 jaar. Stufe II is voor leerlingen van 16 tot en met 19 jaar. Ook in Duitsland zijn diverse vormen van voortgezet onderwijs.

Vvto

[Vroeg vreemdetalenonderwijs](#) is onderwijs in het Engels, Duits of Frans op de basisschool, meestal aangeboden vanaf groep 1 of 5.

2.0 Wat is buurtaalonderwijs?

[Bekijk de interactieve kaart met buurtaalscholen](#)

Op diverse scholen in Nederland wordt buurtaalonderwijs gegeven. Dat wil zeggen dat leerlingen onderwijs krijgen in het Frans of Duits. Kinderen leren de taal spelenderwijs en ervaringsgericht. In deze paragraaf leer je meer over de achtergronden van buurtaalonderwijs, het po-team van Nuffic en een aantal andere partijen.

Het voornaamste doel van buurtaalonderwijs is communicatie, om zo kennis te maken met de burenen en hun cultuur. Via de taal van de burenen legt de leerling contact met de burenen zelf, en leert zo meer over hun gewoontes en gebruiken. Het luisteren en spreken staan daarbij voorop, en later het lezen en soms het schrijven van de taal. Uiteraard wordt er veel aandacht besteed aan woordenschat. De vocabulaire staat in dienst van de communicatie.

De uitvoering verschilt per school: sommige beginnen met Duits of Frans als keuzevak, voor de plusleerlingen of als naschoolse activiteit. Andere scholen organiseren eens per jaar een schoolreisje naar Duitsland of België. Daarbij staat het opdoen van plezierige ervaringen voorop. Weer andere scholen nemen deel aan uitwisselingsactiviteiten.

Scholen die al verder gevorderd zijn bieden Duits of Frans soms al aan vanaf groep 1 of groep 5. Dit is het zogenaamde vroeg-vreemdetalenonderwijs (vvto) Duits en Frans. Er zijn zelfs scholen waar het Duits of Frans volledig ingebed is in het curriculum van groep 1 tot en met 8. Het wordt dan gegeven aan alle leerlingen en staat als vak op het lesrooster. Vvto stelt specifieke eisen aan de leerkracht en de school. Meer over vvto kun je vinden op de website van Nuffic.

De buurtaal kan gegeven worden door een moedertaalspreker of vakleerkracht. Echter, veel groepsleerkrachten kiezen ervoor zelf Duitse of Franse les te geven. Ze volgen dan een cursus taalvaardigheid omdat de lessen gegeven worden volgens het principe doeltaal=voertaal. Daarna laten ze zich scholen op het gebied van de didactiek.

Soms is er enige verwarring over de benaming: het is buurtaalonderwijs en geen buurtaalonderwijs. Leerlingen maken kennis met de taal en cultuur van de burenen en buurlanden, en niet van de buurtgenoten of buurt.

Buurtaalonderwijs wordt meestal verzorgd in de grensstreek, maar niet uitsluitend daar. Langs de oostgrens van Nederland wordt voornamelijk Duits gegeven en in het zuiden



van Limburg Frans. Hier en daar zijn er in Nederland andere scholen die Duits of Frans naast Engels als vreemde taal aanbieden.

2.1 Opdracht 1: Wat is buurtaalonderwijs

Maak een *mind map* met in het midden het woord BUURTAALONDERWIJS.

Schrijf aan de linkerkant deze kernwoorden op:

- **Taal:** welke taal je zou willen invoeren?
- **Waarom:** waarom wil je deze taal invoeren?
- **Wie:** bij wie kun je steun zoeken tijdens het maken van deze module en tijdens het implementeren of uitbreiden van buurtaalonderwijs?
- **Taalvaardigheid:** hoe schat je je eigen taalvaardigheid in?
- **Activiteiten:** welke activiteiten er al zijn op het gebied van buurtaalonderwijs?
- **Materiaal:** welk materiaal ken of heb je al op het gebied van buurtaalonderwijs?

Vul deze linkerkant nu zoveel mogelijk in.

Aan het rechterdeel schrijf je dezelfde kernwoorden op, maar de informatie daarover verzamel je tijdens het doorlopen van deze module. Daaraan word je herinnerd aan het einde van de module.

2.2 Kenniscentrum Buurtaalonderwijs

Het Kenniscentrum Buurtaalonderwijs is (tot en met december 2020) onderdeel van het team primair onderwijs van Nuffic. Zij onderhouden contact met alle stakeholders in binnen- en buitenland, en brengen verschillende initiatieven in kaart. Zij bouwen aan een netwerk waarbij jouw school zich aan kan sluiten.

Je kunt contact opnemen met het team primair onderwijs via po@nuffic.nl. Het Kenniscentrum heeft vier taken. Daarover kun je meer lezen in de paragrafen hieronder.

2.3 Opbouwen van kennis en een netwerk

In 2017 is voor het eerst geteld hoeveel buurtaalscholen er in Nederland zijn. Je kunt op de [kaart met buurtaalscholen](#) zien bij wie je een kijkje in de keuken kunt nemen en welke scholen over de grens samenwerken.

Bij de eerste inventarisatie werd op 47 scholen Duits aangeboden. Variërend van een klein, naschools initiatief tot en met volledige implementering in het curriculum van groep 1 tot en met 8. Voor Frans waren dat 12 scholen. Beide aantallen zijn groeiende zoals je kunt zien in onderstaande gegevens.

Er is een namenlijst van buurtaalscholen met – indien van toepassing – de vaste partnerscholen in het buurland.

2.4 Materialenbank beheren

Nuffic verzamelt en deelt lesmaterialen met geïnteresseerde scholen. Belangrijke onderdelen van deze materialenbank zijn Elena voor onderbouw en middenbouw in drie talen en het lesmateriaal Duits voor de Euregioscholen.

Vanaf december 2020 kunt u gebruik maken van het volledig gereviseerde, geüpdatete [Euregioschool lesmateriaal](#) Duits. Dit is bedoeld voor de groepen 5 tot en met 8.

Om de doorgaande lijn naar het voortgezet onderwijs te kunnen voortzetten sluiten een negental thematische 'taaltaken Duits' daarop aan. Hiervan kunnen de leerlingen, die Duits in de brugklas krijgen, gebruik maken.

Voor Frans kunt u voor een doorgaande lijn van 4 -14 jaar eerst gebruik maken van Elena onderbouw, vervolgens van Elena middenbouw en daarna van het materiaal 'versterkt Frans' voor groep 8 en de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs.

Heeft u vragen of suggesties stuur dan een e-mail naar po@nuffic.nl.

2.5 Inzetten van een doorlopende leerlijn

Nuffic zet zich in voor de aansluiting van het basis- naar het voortgezet onderwijs. Doel hiervan is het 'gat' te dichten waarin leerlingen vallen als ze in het po Duits hebben gehad en dit pas in de tweede klas van het VO weer aangeboden krijgen. Er is materiaal voor versterkt Duits ontwikkeld om de leerlingen een doorlopende leerlijn aan te bieden. Zie bij 2.4. Ook voor Frans staat daar de doorlopende leerlijn, die u kunt inzetten, beschreven.

2.6 Organiseren van bijeenkomsten en conferenties

Nuffic organiseert allerlei bijeenkomsten om verschillende partijen te informeren en met elkaar in contact te brengen. De laatste grensoverschrijdende conferentie voor Duitse en Nederlandse leraren in het PO en VO was een bootconferentie van Tolkamer naar Emmerich. [Bekijk een filmpje over deze conferentie op Vimeo.](#)

2.7 Andere partijen

Nuffic werkt samen met allerlei partijen. Dat zijn onder andere schoolbesturen, gemeentes, Euregio's, provincies, het Rijk, de Europese Commissie en allerlei bedrijven. Speciale vermelding verdienen enkele PABO's die zich bezighouden met buurtaalonderwijs (zie paragraaf Personeel)

Zowel het Rijk, de grensprovincies en –gemeentes maken zich zorgen over de buurtaalarmoede in de grensstreek. Daarbij komt dat er een braindrain is richting het westen van het land vanwege de werkgelegenheid daar. Dit terwijl er kansen zijn op werk dichterbij huis, namelijk net over de grens, als men de taal en cultuur kent. Het Rijk, de provincies en gemeenten staan dus open voor het stimuleren van de buurtaal. In diverse regio's worden initiatieven ontwikkeld en geïmplementeerd. Een prachtig voorbeeld hiervan is Euregioschool in Limburg. Zo wordt Duits gegeven in de regio Aken en Frans in de regio Maastricht. Scholen aan beide kanten van de grens werken er samen.

Er wordt niet alleen aandacht besteed aan buurtaalonderwijs, maar ook geld ter beschikking gesteld. Zo heeft het Rijk een programma om buurtalen te ondersteunen, als onderdeel van het stimuleren van vvtvo. Verder zijn er mogelijkheden via de [IFO-subsidie](#): Subsidieregeling Internationalisering Funderend Onderwijs.

De provincie Limburg stimuleert buurtaalonderwijs via [Impuls](#). Diverse gemeentes hebben ook een potje om buurtaalonderwijs te stimuleren. Sommige schoolbesturen stellen geld ter beschikking. Euregio's kunnen subsidies verschaffen, onder de naam Interreg. De Europese Commissie heeft het programma [Erasmus+](#). Ten slotte zijn er allerlei bedrijven die tijd en geld steken in het stimuleren van buurtaalonderwijs. Zo bieden sommige bedrijven intern talencursussen aan zodat hun personeel Duits- en Franstalige klanten te woord kan staan.

Via het Ministerie van Buitenlandse zaken wordt er een grensoverschrijdende subsidie verleend voor uitwisselingen voor jongeren. Voor de juiste informatie: <https://www.kijkenoverdegrens.nl/>.

Neem voor de meest actuele informatie altijd contact op met je eigen Euregio.

3.0 Waaron buurtaalonderwijs?

Op de meeste scholen begint het lesgeven in het Frans of Duits met een enthousiaste groepsleerkracht of vrijwilliger. Ter didactische ondersteuning is hiervoor, in samenwerking met Stenden Hogeschool, een training ontwikkeld, waarover je informatie kunt opvragen bij Nuffic.

Om vroeg Duits of vroeg Frans structureel te implementeren of uit te breiden is het nodig om draagvlak te creëren bij de kinderen en hun ouders/verzorgers, bij de collega's, de schoolleiding en/of het schoolbestuur, en de MR. Hieronder vind je redenen die je kunt gebruiken om te pleiten voor (meer) buurtaalonderwijs. Er is voor gekozen om redenen op te sommen vanuit verschillende perspectieven: de leerling, de school en bedrijven in de regio.

De eerstvolgende paragraaf begint echter met een opsomming van redenen waarom het leren van een vreemde taal (op jonge leeftijd) over het algemeen goed is.

Belangrijk bij dit alles is om te blijven kijken vanuit het kind: welke moedertaal spreekt het kind al? En welke tweede of vreemde taal? Wat betekenen die verschillende talen voor het kind? Bij welke van de vreemde talen die het kind al kent, kunnen we aansluiten? Hoe kunnen de verschillende talen aangeboden worden zodat het kind er het meest van profiteert?

In de [video Redenen om Duits te leren](#) wordt uitgelegd waarom je Duits zou moeten leren. Veel van de dingen die hierin genoemd worden komen ook terug in onderstaande paragrafen.

3.1 Een vreemde taal leren is goed voor iedereen!

Wist je dat tweetaligheid of zelfs meertaligheid de norm is in grote delen van de wereld? Er zijn meer mensen die twee of meer talen beheersen dan dat er mensen zijn die maar één taal beheersen. Je hoeft de vreemde taal niet te beheersen als een moedertaalspreker om toch te kunnen communiceren in die taal.

Zo'n vreemde of tweede taal leren is goed om allerlei redenen. Zo geeft het leren van een vreemde taal een kind meer inzicht in de eigen taal. Het kind vergelijkt de vreemde taal met de moedertaal en kan overeenkomsten en verschillen ontdekken. Zeker als een school structureel aandacht besteedt aan vreemdetalenonderwijs, blijken kinderen op het gebied van de moedertaal ook te profiteren.

Een tweede voordeel is dat als een kind een vreemde taal heeft geleerd, het leren van een volgende vreemde taal sneller gaat. Een kind heeft dan namelijk geleerd hoe een vreemde taal te leren. Kennis van de ene taal, bijvoorbeeld woordkennis, kan helpen bij

het leren van de volgende vreemde taal. Het voorbeeld van *une table* in het Frans en *a table* in het Engels laat dat goed zien.

Daarnaast blijkt dat als kinderen succeservaringen hebben bij het leren van een vreemde taal, ze positiever staan ten opzichte van het leren van andere vreemde talen. Succes verhoogt hun motivatie. Dit effect houdt vaak aan tot het einde van de middelbare school, zeker als de kinderen al een voorsprong hebben op hun klasgenoten bij Frans of Duits. Vooral voor kinderen is het bijvoorbeeld makkelijk om de klanken op te pikken en na te bootsen. Hun luister- en spreekvaardigheid kan zeer goed worden als ze op jonge leeftijd beginnen. Hoe beter leerlingen worden in iets, hoe meer profijt en lol ze ervan hebben, waardoor ze weer meer gestimuleerd worden de taal te leren.

Op de vierde plaats verhoogt het leren van een vreemde taal het cognitieve niveau van kinderen, met name het geheugen. Kinderen moeten woorden en taalbrokjes onthouden om taal onder de knie te krijgen. Oefening baart hierbij kunst. Taal leren is ook geheugentraining.

Een vreemde taal leren verhoogt bovendien het metalinguïstisch bewustzijn van kinderen. Dat betekent dat kinderen zich bewuster worden van taal en de rol die taal speelt in hun leven en in de maatschappij. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een Nederlands kind noemt een bepaald object een *tafel* maar een Duits kind zegt *ein Tisch* en een Franstalig kind *une table*. Er is dus een object, maar verschillende kinderen geven dat object verschillende namen. De naam is dus onafhankelijk van het object. Dit is een groot inzicht bij vreemde-taalleerders, maar als zij dit op jonge leeftijd leren komt dit inzicht natuurlijk. Dit kan de tolerantie bij kinderen voor anders sprekenden en anders denkenden vergroten.

Leerlingen die vroeg een vreemde taal leren blijken vooral zeer goed te zijn in luister- en spreekvaardigheid. Mensen zijn namelijk vooral op heel jonge leeftijd gevoelig voor de verschillen in klanken die in hun taal belangrijk zijn. Tegelijkertijd worden ze al op vroege leeftijd wat minder gevoelig voor klankverschillen die voor hen niet belangrijk zijn. Als kinderen dus meer talen op vroege leeftijd leren, blijven ze voor meer klankverschillen gevoelig. Dit is vaak jaren later nog steeds merkbaar. Veel van deze leerlingen lijken makkelijker en beter klankverschillen te herkennen dan leerlingen die later de taal hebben geleerd. Ook kunnen zij klanken meer als een moedertaalspreker uitspreken.

3.2 Opdracht 2: Een vreemde taal leren is goed voor iedereen

Inventariseer met je groep welke talen je leerlingen spreken, inclusief de dialecten. Tel hoeveel kinderen een bepaalde taal of dialect spreken.

Zet deze talen in een woordspin (word web) en zet bij iedere taal of ieder dialect een aantal voorbeelden. Voor kinderen die lezen nog lastig vinden kun je met plaatjes werken, zoals vlaggen en tekeningetjes.

3.3 Waarom is buurtaalonderwijs goed voor kinderen?

Er is verschil tussen het leren van de verplichte vreemde taal – Engels – en het leren van Frans of Duits in het basisonderwijs. Doordat Engels leren verplicht is, lijkt het misschien alsof het nuttiger is dat je een buurtaal er vooral als leuk vak bij doet. Het tegendeel is waar! In de grensregio's groeien de leerlingen vanaf jonge leeftijd op met de buurtaal, omdat een fysieke grens niet meer bestaat. Nu is het vaak zo dat kinderen dicht bij elkaar wonen maar niet goed met elkaar kunnen communiceren! Dat kan anders.

Het leren van een buurtaal geeft kinderen meer kansen op de arbeidsmarkt. Als kinderen een buurtaal spreken en vertrouwd zijn met de buurcultuur en omgangsvormen, is de kans groter dat zij later gaan studeren, werken en wonen in diezelfde regio, en wellicht in het buurland. Kinderen die via het vmbo doorstromen naar het mbo blijven vaker in de regio wonen dan hbo'ers of universitair geschoolden.

Buurtaalonderwijs kan en mag dus gezien worden als zeker zo nuttig als het leren van Engels. Daarover vind je hieronder meer informatie.

In deze [video over kinderen die dicht bij de grens wonen](#) ziet u hoe de school probeert de barrière te slechten tussen haar leerlingen en de buurkinderen.

3.4 Contact met de buren

Kinderen in een grensregio groeien op in een unieke omgeving. In een oogwenk zijn ze in een ander land, met een andere taal en cultuur. Hierdoor hebben deze kinderen relatief veel kans om in het buurland mensen te leren kennen en vriendschappen te sluiten.

Scholen kunnen zulk contact natuurlijk organiseren door een schoolreisje of door jaarlijkse uitwisselingen met een partnerschool over de grens, maar voor sommige kinderen is dit contact er sowieso al. Zij komen bijvoorbeeld in hun dorp of stad regelmatig Duits- of Franssprekende mensen tegen in het winkelcentrum of op een terras.

Ook buiten Nederland kunnen kinderen veel Duits en Frans horen. Een groot deel van de Europeanen spreekt Duits of Frans als moedertaal. Binnen de Europese Unie zijn Duits en Frans na Engels de meest gesproken talen. Maar ook buiten Europa zijn deze talen populair! Frans en Duits zijn dus niet alleen buurtalen maar ook echte wereldtalen.

Duits is de meest gesproken moedertaal van de EU. Behalve in Duitsland, wordt Duits als moedertaal gesproken in Oostenrijk, Zwitserland, delen van Italië, een deel van België,

Luxemburg en Liechtenstein. In veel landen wordt Duits bovendien als tweede taal gesproken.

Frans wordt gesproken in Frankrijk, Monaco, een deel van België, Zwitserland en Afrika. In Oost-Canada wordt Frans gesproken als moedertaal en in West-Canada als tweede taal. In 2012 was het Frans de vierde meest gesproken taal binnen de EU. Frankrijk is daarbij speciaal voor Nederlanders. Behalve dat Frankrijk jaarlijks het grootste aantal toeristen ter wereld trekt, staat het op nummer 1 bij de Nederlandse toerist. Frans spreken maakt het spelen op de camping nog leuker!

Of het contact nu via een formele of informele weg loopt, het kan de kinderen veel plezier opleveren.

3.5 Contact met de buurtaal

Contact met de buren loopt vaak via taal. Door buurtaalonderwijs ontdekken kinderen dat hun talen veel overeenkomsten hebben. Dat kan het gevoel van saamhorigheid en verdraagzaamheid vergroten.

In de media lees je vaak over de vele leenwoorden uit het Engels in het Nederlands, maar een zeer groot deel van de Nederlandse taal bestaat uit woorden die uit het Frans komen. Bovendien vergemakkelijkt de kennis van de Franse taal het leren van Engels: meer dan 20.000 Engelse woorden komen uit het Frans.

Duits is voor vrij veel Nederlanders – dus niet iedere! – een tamelijk makkelijke taal om te leren omdat het voortkomt uit dezelfde Germaanse taal. Nederlanders en Duitsers bij de grens kunnen elkaar vaak enigszins begrijpen als ieder in zijn eigen taal, of nog sterker, in zijn eigen dialect spreekt. Nederlanders kunnen al snel Duits begrijpen en spreken. Het snel behalen van successen versterkt de motivatie van kinderen om een vreemde taal te leren.

Bij buurtaalonderwijs op jonge leeftijd is grammatica geen apart onderdeel. De nadruk ligt op communicatie. Je hoeft dus niet bang te dat je Duitse naamvallen moet uitleggen of dat je alle uitgangen van de Franse werkwoorden in moet oefenen. Kinderen leren wel vaste zinnen zoals 'mag ik' en 'jij mag dat' of 'wat wil je' en 'ik wil'.

Hoe kinderen samen oefenen met woorden en vaste zinsdelen door te zingen, spreken en spelen is te zien in deze [video over Frans op een basisschool](#).

3.6 Opdracht 3: Contact met de buurtaal

Een leuke opdracht in de klas is om kinderen in bovenbouwgroepen (leen)woorden uit het Frans en het Duits op te laten zoeken in het dagelijkse leven. Geef een aantal

voorbeelden. Zeg dan dat ze in het straatbeeld, in de krant, in reclamefolders, op een tandpastatube, online, enzovoort moeten zoeken naar Franse en Duitse (leen)woorden.

Deze opdracht geeft inzicht in wat kinderen al kennen; daarop kun je dan voortbouwen. Je kunt de woorden gebruiken voor een volgende opdracht, bijvoorbeeld, het sorteren van woorden in groepen.

Franse leenwoorden: cadeau, ballon, bureau, café, restaurant, mayonaise, punaise, polonaise, croissant, bouillon, medaille, braille, accent, portefeuille, toilet, douche, chauffeur, coureur, ambulance.

Duitse leenwoorden: Schwalbe, abseilen, langlaufen, Schnitzel, Müsli, Hüttenkäse, Zeppelin, kitsch, sowieso, überhaupt.

3.7 Contact met de buurcultuur

Bij het leren van een buurtaal herkennen kinderen woorden die ze al uit het Nederlands kennen. Daarnaast leren ze veel nieuwe woorden. Die verwijzen soms naar dingen die in hun eigen leefomgeving niet voorkomen. Zo komen de kinderen meer te weten over de andere cultuur.

Als je er als leraar aandacht aan geeft, kunnen kinderen bij het leren over de gebruiken en gewoontes van de burens, zich ook gaan realiseren hoe zij dat zelf eigenlijk doen. Het ontdekken van de overeenkomsten kan het gevoel van verbondenheid vergroten. Het reflecteren op de verschillen tussen hun eigen cultuur en de cultuur van de burens kan hun verdraagzaamheid vergroten: 'anders' is niet per se 'minder' of 'beangstigend'.

3.8 Opdracht 4: Contact met de buurcultuur

Bedenk een activiteit zodat je regelmatig op een natuurlijke manier Duits of Frans kunt oefenen zonder dat dat ten koste gaat van de lestijd. Een voorbeeld is een verjaardag.

Als een kind in de klas jarig is zing je bijvoorbeeld het verjaardagsliedje in het Duits of Frans, bijvoorbeeld *Zum Geburtstag viel Glück* of *Bonne fête a toi*.

Ook kun je aanhaken bij tradities uit het buurland, bijvoorbeeld [de Schultüte](#). In Duitsland gaan de kinderen met 6 naar de basisschool. Deze [Einschulung](#) wordt verschillend gevierd, in de eigen familiekring of samen met de families van klasgenootjes inclusief kerkdienst en/of toespraak van de burgemeester, maar een vast onderdeel is dat ieder kind een [Schultüte](#) krijgt, gevuld met snoep en kleine cadeautjes, zoals schrijfgerei en speelgoed.

Schrijf een activiteitenplan voor het aanleren van het lied, het vertellen over het gebruik, de rituelen en materialen die je gaat gebruiken, enzovoort. En deel dit met collega's!

3.9 Kansen door studeren

Als kinderen voldoende Duits of Frans spreken, kunnen ze in Duitsland, België of Frankrijk studeren. Jong geleerd is oud gedaan. Hopelijk kunnen leerlingen die vroeg aan het leren van een buurtaal zijn begonnen, doorgroeien naar het gewenste niveau om te kunnen studeren. Dat vergroot het aantal opleidingen dat ze kunnen volgen enorm. In Duitsland en Frankrijk liggen met name kansen voor kinderen die geïnteresseerd zijn in techniek of (natuur)wetenschappen. Dit zijn namelijk van oudsher landen waar veel geïnvesteerd wordt in onderzoek en innovatie. Mochten de leerlingen in de mode of de toeristische sector willen werken, dan is Frans kunnen spreken een groot voordeel.

Daarnaast biedt het buurland soms mogelijkheden die wij hier niet hebben. Heel wat studenten reizen bijvoorbeeld over de zuidergrens bij studies als medicijnen en journalistiek. Bovendien is het nu zo dat studeren in het buitenland financieel voordeliger kan zijn dan studeren in Nederland. Alhoewel de meeste Nederlandse studenten in België naar Vlaamse scholen gaan, komen ze daar uiteraard meer Frans tegen dan wanneer ze studeren in Nederland.

Het is een enorm verrijkende ervaring om in het buitenland te studeren! En door allerlei ondersteuningsprogramma's, onder andere van Nuffic, is het ook steeds makkelijker geworden. Bijna een kwart van de studenten maakt daar gebruik van <https://www.wilweg.nl/>.

3.10 Kansen op werk

Voor kinderen die Duits of Frans spreken wordt de arbeidsmarkt groter. Zij kunnen

- werken in landen waar de vreemde taal gesproken wordt;
- handel drijven met bedrijven in landen waar de vreemde taal gesproken wordt;
- werken in dochterbedrijven van Franse, Belgische of Duitse ondernemingen in Nederland.

Met name bij handel zijn de omgangsvormen essentieel. Juist hier maakt kennis van de buurtaal het verschil! Zo is het gebruik van de beleefdheidsvorm u in Nederland heel anders dan in Duitsland, België en Frankrijk. Kennis van gewoontes of het gebrek daaraan kan een handelsmissie maken of breken.

Vooraf jongeren met een mbo-diploma blijven vaak in hun eigen regio wonen. Zij kunnen werk over de grens vinden zonder er te hoeven wonen. Volgens het Centraal Planbureau werkte in 2014 een half procent van de Nederlandse werkenden over de grens, wat neerkomt op ongeveer 40.000 Nederlanders.

Het kan zijn dat kinderen interesse hebben in een beroep waarin in Nederland geen werk te vinden is, maar waarvoor net over de grens vacatures zijn. Als de taal geen barrière meer is, vallen de grenzen tussen landen vaak weg.

Bekijk een [video over een moedertaalspreker van het Duits](#) die lesgeeft in Nederland om de kansen van de basisschoolleerlingen te vergroten.

In een andere [video](#) zie je een Euregio-school in Limburg die de kansen op werk voor de leerlingen op de middelbare school probeert te vergroten.

3.11 Kansen op het gebied van wonen

Veel kinderen in de grensstreek komen informeel in aanraking met de buurtaal. Het kan zijn dat zij les krijgen van een leerkracht uit België, Frankrijk of Duitsland. Of een van hun ouders is half-Duits of Franstalig: dan verlopen de familiebezoekjes in het Duits of Frans. Soms horen zij Duits of Frans van toeristen op straat, of van buitenlandse werknemers die hun brood halen bij de bakker om de hoek.

Nederlanders in de grensstreek kunnen vaak gemakkelijk naar winkels en klinieken in het buurland. Voor bepaalde medische ingrepen is er een wachtlijst in Nederland, terwijl je in Duitsland zo aan de beurt bent. Dat oma naar een kliniek in het buurland gaat is dan ook gewoner in de grensstreek dan in het westen van het land. Even tanken of boodschappen doen in een winkel over de grens is er heel gewoon en een dierentuin of pretpark is soms het dichtst bij in Duitsland.

Het is makkelijker voor leerlingen om in hun latere leven aan de andere kant van de grens te gaan wonen als ze de taal spreken en inzicht hebben in de cultuur. Ze kunnen bijvoorbeeld in België of Duitsland gaan wonen tijdens hun studie of voor hun werk. In sommige delen van Nederland, bijvoorbeeld in Overijssel, is huisvesting goedkoper net over de grens. Daarom wonen sommige Nederlanders in het buurland terwijl ze in Nederland werken. Op andere plekken is het andersom: studenten in Aken wonen vaak in Nederland omdat het tekort aan kamers in Aken heel groot is. Zij krijgen een grensoverschrijdende vervoerskaart van de Provincie Limburg ter beschikking.

Hoe het contact ook ontstaat: als je op jonge leeftijd de buurtaal en -cultuur leert kennen, dan voelt het als 'één deur verder' in plaats van 'over de grens'. In een [korte video](#) zie je een school in Netterden die een landelijke prijs voor inwonersinitiatieven heeft gewonnen: de Gouden Pit. Hierin wordt onder andere gesproken over het vergroten van de leefomgeving door het spreken van de buurtaal.

3.12 Opdrachten 5 en 6: Waarom is buurtaalonderwijs goed voor kinderen?

Opdracht 5: Buurtaalonderwijs Start

Neem vier verschillende leerlingen van jouw school in gedachten.

Schrijf per leerling minstens drie situaties op waarbij deze leerling in aanraking komt met Duits en/of Frans. De situaties kunnen voor de leerlingen verschillen of overlappen.

Sorteer deze situaties door ze te koppelen aan de redenen hieronder of maak je eigen indeling.

1. contact met de bureu
2. contact met de buurtaal
3. contact met de buurcultuur
4. kansen door studeren
5. kansen op werk
6. kansen op het gebied van wonen

Bespreek de resultaten met een collega met de vraag: welke argumenten kun je voorleggen aan betrokkenen om hen te overtuigen van het nut van buurtaalonderwijs? (bijv. je collega's, de schoolleiding en/of het schoolbestuur, de MR, de leerlingen en de ouders/verzorgers.)

Opdracht 6: Buurtaalonderwijs Plus

Neem vier verschillende leerlingen van je school in gedachten.

Schrijf per leerling minstens drie situaties op waarbij deze leerling in aanraking komt met Duits en/of Frans. De situaties kunnen voor de leerlingen verschillen of overlappen.

Schrijf vervolgens op hoe je in kunt spelen op deze situaties in de klas. Hoe kun je in de klas aansluiten op de praktijk? Als inspiratie kun je een [video bekijken waarbij kinderen leren iets te kopen bij de Franse bakker](#).

Bijvoorbeeld:

Praktijksituatie: Een leerling komt in de stad een Duitssprekend iemand tegen die vraagt waar de dichtstbijzijnde bakker is.

Klassensituatie: Ik ga in de klas oefenen met de weg wijzen.

3.13 Waarom is buurtaalonderwijs goed voor scholen?

De meeste scholen willen hun leerlingen extra kansen bieden. Scholen in de grensstreek bevinden zich in een unieke situatie om hun kinderen die extra kansen te bieden: buurtaalonderwijs.

Buurtaalonderwijs biedt niet alleen de kinderen, maar ook het personeel extra kansen. Een leraar of lerares kan zich gaan specialiseren in buurtaalonderwijs. Lesgeven in vroeg Duits of vroeg Frans zorgt voor afwisseling, verbreding en verdieping. Het is een kans om gebruik te maken van reeds aanwezige taal- en cultuurvaardigheid, of om deze uit te breiden. Door zich te specialiseren kan een groepsleerkracht ingezet worden als vakleerkracht in meerdere leerlagen, wat verdere afwisseling biedt.

Daarnaast kan een school zich profileren ten opzichte van andere scholen in de buurt. Waar de ene school kiest voor extra sport of vvto Engels, kan jouw school zich profileren met vvto Duits of Frans.

Buurtaalonderwijs kan het contact met middelbare scholen in de buurt intensiveren. Om een doorlopende leerlijn te garanderen is bijvoorbeeld overleg met vakdocenten in het voortgezet onderwijs aan te bevelen. Dat kan je blik verruimen en inspireren. Bovendien kunnen je ervaringen met het speelse karakter van buurtaalonderwijs docenten in het voortgezet onderwijs inspireren.

Het is fijn om te weten dat er een groeiend [netwerk van scholen](#) is waarbij je je kunt aansluiten. (Regionale) netwerkbijeenkomsten bieden de gelegenheid om actuele informatie te delen en elkaar te enthousiasmeren.

3.14 Opdracht 7 en 8: Waarom is buurtaalonderwijs goed voor scholen?

Opdracht 7: De visie/missie van jouw school

Bestudeer [Waarom Duits?](#) van Mach Mit! als je Duits wilt gaan geven en [Waarom Frans?](#) van Nu Frans leren als je Frans wilt gaan geven. Lees jouw antwoord van opdracht 5 nog eens door.

Bedenk welke redenen jouw school kan hebben om buurtaalonderwijs in te voeren of verder uit te breiden. Denk vanuit de kinderen en vanuit het personeel van de school.

Zoek vervolgens op wat de visie/missie van jouw school is. Voeg tenslotte deze dingen samen:

- De visie/missie van de school.
- De redenen waarom buurtaalonderwijs goed is voor de leerlingen en voor het personeel.

Schrijf een stuk waarin je deze onderdelen integreert.

Deel de tekst en praat erover met collega's, de schoolleiding en/of het schoolbestuur, en de MR om het draagvlak (verder) te vergroten.

Opdracht 8: Een brief van je leerlingen

Stel, je wilt je leerlingen een brief laten schrijven aan hun ouders/verzorgers waarin ze redenen geven om Duits/Frans te leren op school. Wat zou je in een voorbereidende les zeggen tegen de leerlingen?

3.15 Waarom is buurtaalonderwijs goed voor bedrijven?

Als leerlingen een buurtaal spreken hebben zij meer kans om een baan te vinden in hun regio. Daarnaast bieden deze leerlingen extra kansen aan bedrijven en instanties in de regio. Er is namelijk een groeiende behoefte aan meertalige medewerkers. Ook is binnen Europa afgesproken dat leerlingen een tweede vreemde taal moeten leren spreken. In Nederland is er naast Engels ruimte voor een andere taal, zoals Duits of Frans. Een school mag maximaal 15% van de lessen in een vreemde taal aanbieden.

Duitsland is de belangrijkste handelspartner van Nederland. Een kwart van al onze buitenlandse handel vindt plaats met Duitsland. Alleen Engels spreken als vreemde taal is dus niet voldoende:

Englisch ist ein Muss. Deutsch ist ein Plus.

We drijven ook veel handel met België, waar veel Franstalige bedrijven zitten. Frankrijk is de vijfde economische grootmacht in Europa. De Nederlandse export gaat voor een vijfde deel naar Franstalige landen. Uit onderzoek blijkt dat Nederlandse bedrijven handel mislopen door hun gebrekkige Frans.

Daarnaast hebben veel Nederlandse bedrijven dochterondernemingen in Frans- of Duitstalige landen en Belgische, Franse en Duitse bedrijven dochterondernemingen in Nederland. Zij kunnen werknemers die hun talen spreken goed gebruiken.

Bekijk ook deze [drietellige video over de Euregio](#). Deze video is ook interessant voor bedrijven.

4.0 Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?

Hoe taalvaardig moet een leerkracht zijn om les te geven in een vreemde taal? Je hoeft de taal zeker niet op het niveau van een moedertaalspreker te beheersen. Bovendien is er veel materiaal met audio aanwezig om je te ondersteunen.

Natuurlijk is het zo dat je leerlingen een taal beter leren naarmate jij die beter beheerst. Bovendien is het voor jezelf dan makkelijker en fijner lesgeven in die taal. In deze paragraaf vind je meer informatie over de mogelijkheden om je taalvaardigheid te toetsen en verder te verbeteren.

Het is de bedoeling om in de lessen Duits en Frans niet alleen aan de taal maar ook aan de buurcultuur structureel aandacht te besteden. Een van de doelen van vroeg vreemdetalenonderwijs is namelijk het bevorderen van wereldburgerschap.

Kennis van een taal kan nauw verbonden zijn met kennis van de cultuur. Als jouw leerlingen bijvoorbeeld de woorden *croissant* of *Schnitzel* leert, leer je hen ook iets over eetgewoontes in verschillende landen. Als je kinderen leert hoe je u moet zeggen in het Duits of Frans, wijs je ze er meteen op dat u in andere landen veel meer gebruikt wordt dan in Nederland. Maar het cultuuronderwijs moet niet beperkt blijven tot dit soort talige dingen. Taal is een middel om in contact te treden met de burens en om meer te leren over de buurcultuur. Zo kun je meer begrip krijgen voor de ander.

4.1 Opdracht 9: Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?

Bedenk een aantal woorden die verwijzen naar gewoontes en tradities die anders zijn in de buurlanden dan in Nederland. Dit kunnen kleine dingen zijn, zoals het ontbijten met een *croissant*, het gebruik van een *Schultüte* of grotere tradities zoals het vieren van carnaval/*Karneval*.

Kies vervolgens één gewoonte of traditie uit en bedenk daarbij een aantal activiteiten die je kunt uitvoeren in de klas. Hoe concreter het woord, hoe makkelijker het meestal is om ermee aan de slag te gaan in de klas. Maak er niet alleen een plaatje-praatje van, maar laat de leerlingen ook iets doen. Je hoeft dit nog niet uit te werken: het gaat nu om het bedenken van ideeën.

Tradities rond feestdagen als Sinterklaas, Kerstmis, Carnaval en Pasen zijn bij uitstek geschikt om te onderzoeken op overeenkomsten en verschillen. Inspiratie voor gewoontes en tradities kun je bijvoorbeeld vinden in het archief van [Frühstücksei](#) voor Duits. Verder zijn er leuke ideeën in het vernieuwde 'Euregioschool' lesmateriaal met ideeën en liedjes via het smartbord.

4.2 Het ERK

Het [Europees Referentiekader](#) (ERK) is een raamwerk van niveau-omschrijvingen voor Nederlands en de moderne vreemde talen. Aan de hand van de omschrijvingen kun je je taalvaardigheid langs de Europese meetlat leggen. Zo kun je de niveaus van verschillende talen die je beheerst met elkaar vergelijken. Het raamwerk helpt ook bij het zoeken naar de juiste taalcursus.

Het ERK onderscheidt zes niveaus van taalbeheersing: van beginner tot ver gevorderd. Op A1- en A2-niveau ben je een 'basisgebruiker'. Als je een taal op A1-niveau beheerst, behoort een aantal basiswoorden en basisstructuren tot je repertoire. Op A2-niveau ben je tijdens een gesprek nog afhankelijk van degene met wie je communiceert. Bijvoorbeeld omdat die persoon langzamer spreekt, veel herhaalt, makkelijke woorden gebruikt, gebaren gebruikt, enzovoort.

Op B1- en B2-niveau ben je een onafhankelijke gebruiker van de taal. Je bent al aardig taalvaardig en je kunt zelfstandig allerlei taaluitingen verwerken en produceren.

Op C1- en C2-niveau ben je een vaardige gebruiker. Dit hoeft niet te betekenen dat je een moedertaalspreker bent, maar wel dat je de taal op een hoog niveau beheerst. Je kunt je eigen leerproces goed sturen. Een moedertaalspreker kan overigens op allerlei niveaus de moedertaal beheersen; dat is niet per se C2-niveau of hoger.

Welk niveau moet je beheersen voor het geven van buurtaalonderwijs? Voor Frans wordt B1-niveau aanbevolen. Net zoals voor Engels is voor Duits B2, of nog liever C1 wenselijk (zie ook paragraaf 5.2 Buurtaalonderwijs Start!)

Het ERK bestaat uit een groot aantal *ik kan*-descriptoren. Voorbeelden zijn:

- Ik kan mezelf aan anderen voorstellen. (spreken, A1 niveau)
- Ik kan de belangrijkste punten uit korte, duidelijke eenvoudige berichten en aankondigingen halen. (luisteren, A2-niveau)
- Ik kan de hoofdgedachte van een ingewikkelde tekst begrijpen. (lezen, B2-niveau)

Het ERK maakt onderscheid tussen de verschillende vaardigheden: luisteren, spreken, lezen en schrijven.

Bij spreekvaardigheid wordt onderscheid gemaakt tussen 'spreken' (een spreekbeurt, een presentatie, plaatje-praatje, enzovoort) en 'gesprekken voeren' (een dialoog, een discussie, een rollenspel, enzovoort). Vocabulaire, grammatica, uitspraak en spelling staan in dienst van de vier vaardigheden.

Het ERK beschrijft niet alleen wat je moet kunnen, in welke contexten en voor welke doelen, maar ook hoe goed je het moet kunnen. Daarbij is een kanttekening te plaatsen voor leerkrachten die buurtaalonderwijs verzorgen. Voor buurtaalonderwijs moet je vooral

goed zijn in gesprekken voeren en spreken. Daarnaast is het zo dat je vocabulaire met name in het begin vrij specifiek is: het gaat om dingen die je in het klaslokaal doet en ziet en thema's die de kinderen bezighouden zoals spelen, hobby's, dieren en familie. Bovendien moet je je vooral zo eenvoudig mogelijk kunnen uitdrukken en goed kunnen uitleggen.

4.3 Opdrachten 10 en 11 bij het ERK

Opdracht 10: Jouw taalvaardigheid

Ga naar de website van het ERK en print de beschrijvingen. Begin met lezen op A1-niveau en werk steeds verder omhoog. Stel je eigen niveau vast door per beschrijving na te gaan of je dat kunt of niet. Markeer wat je wel kunt.

Schrijf per vaardigheid op welk niveau je denkt te hebben.

Opdracht 11: Uw klaslokaal

Ga naar een klaslokaal en kijk om je heen. Welke woorden zou je moeten kennen in het Duits of Frans om les te kunnen geven in deze taal? Denk daarbij aan woorden zoals: etui, puntenslijper, prullenbak. Maak een lijst van dingen die je ziet met de vertaling daarachter.

Kijk hiervoor ter ondersteuning bij de materialenbank:

Frans: [Dans la classe](#)

Duits: [Im Klassenzimmer](#)

Mocht je al lesgeven in de buurtaal, dan kun je labels maken om de kinderen te helpen met hun woordenschat. Stel je vervolgens een les voor. Welke taaluitingen horen daarbij? Denk daarbij aan zinnen als: *Goed gedaan! Ga zo door! We gaan nu samen een lied zingen.* Maak een lijst van minstens 25 zinnen en zet de vertaling erachter waar mogelijk. Probeer er een aantal uit in de klas indien mogelijk.

4.4 Jouw taalvaardigheid testen en verbeteren

Je kunt zelf je taalvaardigheid inschatten door de beschrijvingen van het ERK te lezen. Ook kun je online allerlei toetsen vinden waarmee je snel je taalvaardigheid kunt inschatten .

Er zijn diverse instanties die toetsen ontwikkelen op verschillende niveaus, zoals het Goethe-instituut voor Duits en DELF voor Frans. Je kunt deze toetsen bekijken om je eigen niveau of dat van jouw leerlingen vast te stellen.

Mocht je behoefte hebben aan nascholing, dan kun je een cursus volgen bij verschillende instituten, zoals het Goethe-instituut voor Duits en Alliance Française voor Frans. Via diverse programma's, zie 2.7, kun je subsidie aanvragen voor een cursus in Nederland of het buitenland.

4.5 Opdrachten 12 en 13 bij jouw taalvaardigheid testen en verbeteren

Opdracht 12: Duits

[Test je taalvaardigheid Duits](#)

Mocht je niveau lager zijn dan B2, zoek dan informatie over de mogelijkheden tot nascholing en subsidiëring. Zie: [Goethe-instituut](#), [IFO](#) en [Erasmus+](#).

Opdracht 13: Frans

Test je taalvaardigheid Frans.

Mocht je niveau lager zijn dan B1, zoek dan informatie over de mogelijkheden tot nascholing en subsidiëring. Zie: [Alliance Française](#), [CIEP](#), [IFO](#) en [Erasmus+](#).

5.0 Hoe buurtaalonderwijs invoeren en uitbreiden?

De inrichting van het buurtaalenonderwijs is afhankelijk van allerlei factoren.

Allereerst draait het om degene die het onderwijs verzorgt. Meer over personeel vind je in paragraaf 5.1 Personeel.

De inrichting van het onderwijs heeft ook te maken met de doelen die je nastreeft. Wil je regelmatig kortere activiteiten en lessen geven? Ga dan naar bij paragraaf Buurtaalonderwijs Start.

Wil je een uitgebreid programma, inclusief aandacht voor internationalisering? Ga dan naar paragraaf 5.10 Buurtaalonderwijs Plus.

Faciliteiten spelen een rol bij de invoering en uitbreiding van buurtaalonderwijs. Het gaat dan om vragen zoals: hoeveel geld is er om te besteden aan de eigen taalontwikkeling? Hoeveel tijd kan het personeel besteden aan lesvoorbereiding? Hoeveel geld is er voor de aanschaf van materiaal? Is er ruimte voor een Duitse of Franse hoek?

Het is goed buurtaalonderwijs aan te laten sluiten bij de visie, missie en situatie van jouw school om de kans op succes te vergroten (zie ook opdracht 7). Als je nieuwe activiteiten zoveel mogelijk aan laat sluiten bij bestaande praktijken, is de kans van slagen groter. Begin daarbij langzaam: kinderen én leerkrachten kunnen zo geleidelijk wennen aan het nieuwe onderdeel in het curriculum.

5.1 Personeel

De leerkrachten die buurtaalonderwijs verzorgen kunnen zeer verschillende achtergronden hebben. Er is geen beeld van de 'ideale' leerkracht waaraan je per se moet voldoen. Zo zijn er moedertaalsprekers, groepsleerkrachten die goed Duits of Frans spreken, ouders die tweetalig zijn of andere betrokkenen. Wat de taalachtergrond van de leraar ook is, het is fijn als hij of zij de taal op een behoorlijk hoog niveau spreekt. Je kunt je op allerlei manieren laten bijscholen, zoals besproken.

Ook kan de hoeveelheid onderwijservaring van de mensen die Frans of Duits geven sterk verschillen. Om les te kunnen geven heb je natuurlijk bepaalde pedagogische en didactische kennis en vaardigheden nodig. Voor het geven van vroegvreemdetalenonderwijs (vvto) komen daar nog specifieke kennis en vaardigheden bij. Hoe ambitieuzer de school, hoe hoger de eisen die gesteld worden aan het personeel, of dat nu rekenonderwijs, sport of vvto Frans of Duits betreft. In paragraaf Buurtaalonderwijs start en Buurtaalonderwijs plus en op de [website van Nuffic](#) vind je meer informatie over de didactiek van vvto.

Om buurtaalonderwijs op een school in te kunnen voeren is er draagvlak nodig: zodat de plannen worden gedragen door de directie, het team en de MR. Het is ook belangrijk om

ouders/verzorgers en leerlingen te betrekken in je plannen. Daarnaast is het nodig dat allerlei partijen formeel met de plannen instemmen.

Is het buurtaalonderwijs ingevoerd? Maak dan die betrokkenheid zoveel mogelijk zichtbaar. Dat kan bijvoorbeeld doordat leerlingen helpen bij het inrichten van een woordmuur, voorbeelden aan ouders laten zien tijdens een rapportenavond of door artikelen te plaatsen in de nieuwsbrief naar ouders.

Het is belangrijk dat leerkrachten die buurtaalonderwijs verzorgen structureel voldoende steun krijgen van de schoolleiding, in de vorm van belangstelling en facilitering (opleiding, ruimte, tijd, materiaal). Het is goed om ervaringen te delen en successen te vieren, bijvoorbeeld tijdens een feestmiddag aan het einde van het jaar.

Een spannende ontwikkeling op het gebied van onderwijzend personeel is dat er een opzet wordt gemaakt voor een minor/ training aan de pabo. Het idee is dat Duitse pabo-studenten en moedertaalsprekers na een korte training Duitse les op basisscholen kunnen verzorgen. Behalve van deze 'lesgevers' kun je soms gebruik maken van internationale studenten die optreden als gastdocent. Ga daarvoor naar [Erasmus in schools](#).

5.2 Buurtaalonderwijs Start

Herken je je in een (of meerdere) van onderstaande beschrijvingen? Dan is dit onderdeel 'Buurtaalonderwijs Start' geschikt voor jou.

- Ik heb nog weinig of geen ervaring met buurtaalonderwijs.
- Mijn leerlingen leren gedurende een beperkte tijd de vreemde taal.
- Het programma bestaat nog voornamelijk uit losse, kortere activiteiten en/of korte lessen.
- De ambities van mijn school reiken nog minder ver.

Scholen beginnen om allerlei redenen en in verschillende situaties met buurtaalonderwijs. Misschien heb je persoonlijke contacten met buurscholen of verzorg je al losse activiteiten in enkele klassen. Het allerbelangrijkste om te onthouden bij de invoering van buurtaalonderwijs is dat je de tijd neemt. Zowel de kinderen als jijzelf leren stapsgewijs.

De meeste scholen beginnen met het uitproberen door één leerkracht of vrijwilliger van losse activiteiten. Dat kan op verschillende manieren, zoals:

- naschools voor leerlingen in groep 5-8;
- als keuzevak in groep 5-6 terwijl andere kinderen aan de slag gaan met kunst of techniek;
- als plusvak voor een selecte groep leerlingen;
- als voorbereiding op de jaarlijkse uitwisselingsactiviteit voor de hele groep.

De uiteindelijke doelen van buurtaalonderwijs zijn het durven spreken en communiceren, en het krijgen van interesse en respect voor de Duitse/Franse taal en cultuur. In de taalles moet het stimuleren van plezier en het proeven aan de taal voorop staan. Dit betekent niet dat er geen planmatige aanpak zou moeten zijn als je meer wilt halen uit je lessen. Het is belangrijk om buurtaalonderwijs te verankeren in je school. Plan een vast moment in het rooster, benoem buurtaalonderwijs in de schoolgids en op de website en maak buurtaal onderwijs zichtbaar in de school. In een later stadium kun je ervoor kiezen de buurtaal ook op het rapport te zetten. Is de buurtaal ingebed in het curriculum? Dan is het voor de continuïteit binnen de school goed als er een tweede leraar vaardig in de buurtaal is.

Het lesgeven van een vreemde taal in de onderbouwklassen verschilt niet veel van het lesgeven in het Nederlands. In veel kleuterklassen wordt in het Nederlands én in de vreemde taal gezongen, verhalen gelezen en spelletjes gedaan. In de bovenbouwklassen worden de verschillen groter: de leerlingen zijn uiteraard veel vaardiger in de moedertaal dan in de vreemde taal en kunnen het idee hebben dat ze nog te weinig kunnen in de vreemde taal. Dit verschil kan frustreren. Daarnaast zijn authentieke teksten in de buurtaal soms te moeilijk want die zijn bedoeld voor leeftijdsgenoten die moedertaalsprekers zijn.

Teksten die dan wel het goede taalniveau hebben voor deze vreemde-taalleerders ervaren sommige oudere leerlingen als te kinderachtig. Bovendien raken veel kinderen in de bovenbouw het onbevengene kwijt. Spontaan zingen of een gesprek voeren is wat lastiger voor sommige leerlingen in groep 7 en 8. Ook hier geldt: jong geleerd is oud gedaan.

Het is voor alle groepen belangrijk om plezier en succes voorop te stellen: laat leerlingen veel communiceren in (redelijk) authentieke en veilige situaties waarbij de kans op succes groot is.

5.3 Activiteiten Start

Kinderen die net met een buurtaal beginnen moeten langzaam wennen aan de klanken van de taal. Dat doen ze door die veel te horen. Een kind moet een woord minstens zeven keer horen, het liefst in verschillende betekenisrijke contexten, voordat een kind het woord herkent. Een kind dat een woord herkent, kan het echter niet automatisch zeggen. Het is belangrijk dat je kinderen een selecte groep woorden aanbiedt die ze nazeggen. Met losse woorden alleen kan een kind nog steeds niet echt praten. Bied dus korte taalbrokjes aan zodat kinderen korte zinnen kunnen maken.

Het is belangrijk dat de kinderen veel oefenen met de taal, vooral door te spreken. Dat kan door zoveel mogelijk liedjes te zingen, spelletjes te spelen, en coöperatieve werkvormen te gebruiken. Iedere les zou minstens één coöperatieve spreekopdracht moeten bevatten. Dat kan al in groep 1/2, bijvoorbeeld door een Mix & Koppelspel met kaartjes. De mondelinge communicatie staat dus steeds voorop. Dat zal vooral in het begin in de veilige omgeving van de klas gebeuren, maar het is goed om te kijken naar andere mogelijkheden als het buurtaalonderwijs zich op uw school verder ontwikkelt. Duits en Frans oefenen kan op school, maar echt Duits en Frans praten kan beter buiten school, in authentieke situaties en online.

Naast luister- en spreekvaardigheid kan op den duur leesvaardigheid een rol gaan spelen. Vooral bij de Duitse taal zal het lezen in de bovenbouw zeker tot de mogelijkheden behoren. Het kunnen schrijven is geen prioriteit, maar wel een voorwaarde voor communicatie via de mail, eTwinning en dergelijke.

Welke vaardigheid je ook oefent, het is goed om er telkens voor te zorgen dat de kinderen actief zijn. Dat houdt ze betrokken en zorgt ervoor dat ze de taal beter verwerken en verwerven. Bedenk als je een lesplan maakt telkens: hoeveel Duits of Frans spreekt de gemiddelde leerling in deze les? Welke activiteit kan ik toevoegen waarbij de leerling actief de taal verwerft of verwerkt?

Het betrekken van ouders/verzorgers kan de leerling verder activeren. Dit kan al eenvoudig door bijvoorbeeld een product mee naar huis te geven waarover de leerling dan vertelt. Ook kunnen ouders/verzorgers worden ingeschakeld tijdens lessen, optredens of uitwisselingen. Bij een lesmethode als Elena kunnen leerlingen op school én thuis aan de slag. Het is goed dit duidelijk te maken aan het thuisfront.

Er is een grote waaier aan activiteiten en materiaal te vinden om buurtaalonderwijs structureel aan te bieden. De inschatting is dat de aanschaf van basismateriaal voor groep 5-8 zo'n € 1500 bedraagt. Het is echter goed om eerst te kijken naar gratis, online materiaal om te kijken wat wel en niet bevalt. Zie de lesmaterialenbank Duits en Frans van Nuffic.

5.4 Opdracht 14: Activiteiten Start

Bekijk de video's van een [school in Bleiswijk](#) en van een [school in Den Ham](#). Hier geeft een leerkracht respectievelijk Frans en Duits.

Welke activiteiten en materialen zie je die je op jouw school zou kunnen gebruiken? Welke vind je minder geschikt? Schrijf een aantal dingen op.

5.5 Een stappenplan voor Activiteiten Start

Stel dat je een lied wilt laten horen, een video wilt laten zien, een verhaal wilt voorlezen of een gesprekje wilt voeren. Hieronder vind je een stappenplan voor het aanbieden van kernwoorden en structuren:

Stap 1

Kies van tevoren 3-8 kernwoorden die bij elkaar horen (bijvoorbeeld kleuren, getallen, eten, dieren, activiteiten, gevoelens). Wat een kernwoord is, is afhankelijk van het thema waaraan je werkt of wat je daarna aanbiedt. Bij een boekje over een hongerige rups, kies je bijvoorbeeld voor eten. Het aantal woorden is afhankelijk van de leeftijd.

Uiteraard kun je ook een structuur aanbieden (zoals in het Nederlands: *ik zou graag willen; ik kan; dit is ..., dit zijn ...; hallo, ik ben ... wie ben jij?*). Houd dat beperkt tot één nieuwe structuur.

Stap 2

Vertel de kinderen aan het begin van de les wat er vandaag geleerd wordt (eventueel in de moedertaal) en biedt het aan. Gebruik bij het aanbieden van woorden je stem, lichaamstaal, plaatjes, voorbeelden, enz. Gebruik de woorden zo vaak mogelijk tijdens het aanbieden. Laat de leerlingen het woord dan steeds een paar maal herhalen.

Stap 3

Bied de woorden nogmaals aan. Nu maak je per woord een zin met het woord. Je laat de kinderen de zinnen herhalen.

Stap 4

Speel een spel om de woorden in te slijpen. Het gaat hier nog vooral om herkenning of het kunnen zeggen van losse woorden.

Stap 5

Doe de activiteit die je gepland had (lied, video, verhaal, rollenspel, enzovoort). Geef als de leerlingen gaan luisteren een opdracht mee, die je daarna bespreekt. Doe eerst een algemene opdracht als je nieuw materiaal aanbiedt, waarbij het gaat om het herkennen van de grote lijn. Doe daarna een specifiekere opdracht als je de tekst voor de tweede keer luistert of leest. Deze gaat dan over woordherkenning en de inhoud in details.

Stap 6

Speel nogmaals een spel, het liefst een coöperatief spel waarbij alle kinderen mogen praten.

Stap 7

Controleer of de kinderen de woorden of de structuur kennen door enkele leerlingen deze te laten noemen: zorg ervoor dat het veilig is en laat het kinderen samen doen.

Stap 8

Bespreek hoe de activiteiten verliepen in de moedertaal. Hoe ging het spel? Wat vonden ze van het liedje? Welke woorden hebben ze geleerd?

Probeer de woorden en structuren altijd in context aan te bieden.

In dit stadium kunnen kinderen nog geen zinnen zelf maken of woorden verzinnen: alles wat ze zeggen leren ze van jou of van het aangeboden materiaal. Zorg voor zoveel mogelijk succeservaringen, dus maak het niet te moeilijk. Zo zal een spel maar om een handvol woorden draaien of een gesprekje maar uit enkele zinnen bestaan.

Het is het fijnst voor kinderen als de activiteiten met vaste rituelen worden aangeboden. Dat biedt structuur en dus veiligheid.

5.6 Opdracht 15: Een stappenplan voor Activiteiten Start

Bekijk de activiteiten hieronder. Geef per activiteit aan bij welke stap je deze activiteit het beste vindt passen. Kies uit stap 4, 5, 6 of 7. Soms zijn er meer antwoorden mogelijk.

Stap 4

Woorden / structuren in een spel aanbieden om ze te herkennen.

Stap 5

Activiteit (lied, video, verhaal, rollenspel enzovoort).

Stap 6

Woorden / structuren nogmaals in een spel aanbieden om ze te gebruiken, het liefst in een coöperatieve spreekopdracht.

Stap 7

Controleren of woorden / structuren geleerd zijn.

A

Stel je vertelt het verhaal over de hongerige rups. Elke keer als de leerlingen een getal horen, steken ze het goede aantal vingers in de lucht.

B

Hang de flitskaarten naast elkaar op. De kinderen sluiten de ogen. Je haalt één flitskaart weg. De kinderen kijken weer en zeggen welke kaart weg is.

C

Geef alle kinderen een kaartje met een kernwoord erop. Ze lopen door de klas met hun hand omhoog en zoeken een partner. Degene met het kortste haar begint en zegt wat er op het kaartje staat. Dan zegt de andere wat er op het kaartje staat. Ze ruilen het kaartje uit en zoeken een nieuwe partner. Variaties zijn: elkaar vragen wat er op het kaartje staat, zoeken van dezelfde kaartjes; zoeken naar tegenstellingen.

D

Hang de flitskaarten naast elkaar op. Samen met de kinderen noem je alle woorden in de goede volgorde. De kinderen sluiten de ogen. Je haalt één flitskaart weg. De kinderen kijken weer en noemen weer alle woorden, ook van de kaart die weg is.

E

Zeg vooraf wat de titel van het lied is. Vraag de leerlingen of zij kunnen voorspellen waar het lied over gaat. Vraag ze om op te letten zodat ze kunnen zeggen of dat een goede titel is. Bespreek na afloop of ze zelf een andere titel kunnen verzinnen.

5.7 Antwoord bij opdracht 15

A

Stap 5

Stel je doet het verhaal over de hongerige rups. Elke keer als de leerlingen een getal horen, steken ze het goede aantal vingers in de lucht.

B

Stap 4

Hang de flitskaarten naast elkaar op. De kinderen sluiten de ogen. Je haalt één flitskaart weg. De kinderen kijken weer en zeggen welke kaart weg is.

C

Stap 6

Geef alle kinderen een kaartje met een kernwoord erop. Ze lopen door de klas met hun hand omhoog en zoeken een partner. Degene met het kortste haar begint en zegt wat er op het kaartje staat. Dan zegt de andere wat er op het kaartje staat. Ze ruilen het kaartje uit en zoeken een nieuwe partner. Variaties zijn: elkaar vragen wat er op het kaartje staat, zoeken van dezelfde kaartjes; zoeken naar tegenstellingen.

D

Stap 4 of 7

Hang de flitskaarten naast elkaar op. Samen met de kinderen noem je alle woorden in de goede volgorde. De kinderen sluiten de ogen. Je haalt één flitskaart weg. De kinderen kijken weer en noemen weer alle woorden, ook van de kaart die weg is.

E

Stap 5

Zeg vooraf wat de titel van het lied is. Vraag de leerlingen of zij kunnen voorspellen waar het lied over gaat. Vraag ze om op te letten zodat ze kunnen zeggen of dat een goede titel is. Bespreek na afloop of ze zelf een andere titel kunnen verzinnen.

5.8 Lessen Start

Als de losse activiteiten naar meer smaken, kun je losse lessen aanbieden en later lessenseries. Daarbij knoop je een aantal losse activiteiten en later losse lessen rond hetzelfde thema, dus met dezelfde kernwoorden en structuren, aan elkaar.

Het verschil tussen losse activiteiten en een lessenserie is vooral dat je meer moet letten op de structuur, goed moet focussen en variëren. De activiteiten die je in een les of lessenserie aanbiedt moeten namelijk zoveel mogelijk hetzelfde kernvocabulaire recyclen en dezelfde structuren inoefenen zonder dat het saai wordt.

Taal blijft vooral hangen als het in veel verschillende contexten wordt aangeboden, dus variatie in context is belangrijk. Bovendien leidt variatie in werkvorm meestal tot meer motivatie. Er moet dus een goede focus én veel variatie in een lessenserie zitten.

Let er op dat er veel tijd is voor de kinderen om hardop te oefenen: de kinderen moeten veel aan het woord zijn (zonder dat je steeds let op fouten). Dat kan het beste door veel coöperatieve werkvormen te gebruiken.

Tenslotte is het belangrijk om veiligheid en rust te creëren voor de leerlingen door de lessen regelmatig en steeds op hetzelfde tijdstip aan te bieden. Rituelen en gewoontes tijdens iedere les maken de les voorspelbaar.

Vorbereiding is dus een noodzaak.

Voor de onderbouw is er voor Frans en Duits een enorme steun in de vorm van het programma Elena. Daarin wordt structureel en stapsgewijs gewerkt aan het leren van woorden en eenvoudige structuren met als doel leren communiceren. De methode Elena draait om het meisje Elena dat dingen meemaakt zoals de eerste schooldag, een sportdag, een verjaardag, een dagje naar de kinderboerderij en naar de dierentuin. Hierdoor komen thema's aan bod die meestal in de onder- en middenbouwgroepen in het reguliere programma ook al aan bod komen. Je kunt de genoemde tips – structuur, variatie, oefenen met spreken, veiligheid – makkelijk toepassen in je lessen als je deze methode volgt.

5.9 Opdracht 16: bij lessen Start

Ga naar de [website van Elena](#).

- [Elena voor de onderbouw Duits, Frans en Nederlands](#)
- [Elena middenbouw Duits](#)
- [Elena middenbouw Frans](#)
- [Elena middenbouw Nederlands](#)

Onderzoek de methode. Klik op de verschillende lessen, de flitskaarten, de spelletjes, het materiaal voor de leerkracht, enzovoort.

Breng dan verslag uit aan een collega of het team. Geef aan in hoeverre de methode Elena jou zou kunnen helpen bij het implementeren van buurtaalonderwijs op jouw school.

5.10 Buurtaalonderwijs Plus

Herken jij je in een of meerdere van onderstaande beschrijvingen? Dan is deze module 'Buurtaalonderwijs Plus' geschikt voor jou.

- Ik heb al veel ervaring met buurtaalonderwijs. Meestal geef ik zelf les aan de groep.
- Mijn leerlingen werken langere tijd met de vreemde taal.
- De ambities van de school reiken verder en strekken zich ook uit naar internationalisering.
- Het programma rondom buurtaalonderwijs bestaat voornamelijk uit langere lessen of lessenreeksen die onderling grote samenhang vertonen.

Als je al meer ervaring hebt met buurtaalonderwijs en je ervaringen smaken naar meer, dan is het belangrijk om hiervoor voldoende draagvlak te creëren bij uw collega's, de schoolleiding en/of het schoolbestuur, en de MR. Uitbreiding zal namelijk leiden tot veranderingen binnen en buiten je taallessen. Je kunt hierbij denken aan de voortzetting via het vernieuwde 'Euregioschool lesmateriaal', grotere internationale projecten door middel van eTwinning of aan uitwisseling. Hierbij geldt: er is voor elk wat wils.

Net zoals bij Buurtaalonderwijs Start zijn hierbij het stimuleren van plezier en het hebben van succeservaringen belangrijk. Communicatie staat voorop.

5.11 Taalonderwijs Plus

De taalactiviteiten die je doet in de klas sluiten aan bij de praktijk zoals die beschreven is in Buurtaalonderwijs Start. Er is structuur en variatie, er wordt veel geoefend, met name met spreken, en er is veiligheid in de klas.

Bij Taalonderwijs Plus kun je om de spreekvaardigheid verder te oefenen grotere spreekopdrachten doen. Denk daarbij aan:

- gesprekken voeren, bijvoorbeeld in de vorm van dialogen of rollenspellen, waarbij leerlingen zich veiliger kunnen voelen omdat ze in een rol zitten en in een groepje werken,
- spreken, bijvoorbeeld door een korte presentatie te houden over een voorwerp of een hobby, of door een mop te vertellen die ze uit hun hoofd hebben geleerd.

Let daarbij wel op dat het oefenen, het durven spreken en het vloeiend spreken belangrijker zijn dan het foutloos spreken tijdens de 'opvoering' voor de groep. Je kunt leerlingen bijvoorbeeld in groepjes aan elkaar laten presenteren, zodat zij niet aangestaard worden door 29 paar ogen van medeleerlingen.

Er is materiaal verzameld, gemaakt en gereviseerd door Nuffic. Hieronder vind je een kort overzicht.

Methodes Frans en Duits

- Elena is een digitaal lesprogramma voor het leren van de buurtalen Duits, Frans en Nederlands. Elena is er voor de onderbouw (4- 6 jaar) en de middenbouw (7-10 jaar) Het online programma kan zowel klassikaal als individueel, buitenschools als thuis op pc en laptop gebruikt worden (niet op tablet of smartphone).
 - [Elena voor de onderbouw Duits, Frans en Nederlands](#)
 - [Elena middenbouw Duits](#)
 - [Elena middenbouw Frans](#)
 - [Elena middenbouw Nederlands](#)
- [Auf die Plätze, klaar, partez](#) (korte verhaaltjes met audio)

Methodes Frans

- [Taaldolfijn](#)
- Klik voor uitgebreide informatie op [De Franse juf: Bonjour! Ça va?](#)

Ideeën voor extra materiaal Frans en Duits

Het is fijn om in een klaslokaal of bibliotheek wat leesmateriaal en spelletjes te hebben. Er zijn bijvoorbeeld scholen waar iedere dag een kwartier wordt gelezen. Je kunt besluiten om één week per maand Duitse boekjes of Franse luisterboekjes op het programma te zetten in groep 7 en 8. Ook zijn er allerlei spelletjes in de handel of online te verkrijgen. Probeer bijvoorbeeld in de midden- en bovenbouw eens een van de Duitse kwartetten. Er is ook een [tweetalig kwartet Duits](#) en een [tweetalig kwartet Frans](#).

Denk eens aan beeldwoordenboeken, zoekboeken, spelletjesboeken, boeken met moppen, boeken met online ondersteuning of CD, boeken die je al in het Nederlands hebt (zoals stripboeken), en dergelijke. Daarnaast is het verstandig om bijvoorbeeld populaire prentenboeken te kiezen, omdat deze vaak online voorgelezen worden (meestal te vinden op YouTube) en omdat daarvan online vaak extra lesmateriaal te vinden is.

Let bij de aanschaf van met name boeken goed op de moeilijkheidsgraad: vaak is de taal te moeilijk of de plaatjes en de inhoud te makkelijk. Laat je dus goed adviseren door de boekhandel waar je de boeken bestelt of door collega's van andere scholen.

5.12 Opdrachten 17 en 18 Taalonderwijs Plus

Opdracht 17: De materialenbank Duits

Ga naar de [materialenbank Duits](#) van Nuffic Buurtaalonderwijs en bekijk de verschillende materialen.

- Voor onderbouwleerlingen kun je bijvoorbeeld kijken bij deze [video's over Esther en sok](#).
- Voor onder- en middenbouwleerlingen is er dit [boek over de kleine mol](#).
- Voor bovenbouwleerlingen die al vaardiger zijn kun je terecht bij materiaal van het Duitslandinstituut, bijvoorbeeld dit [Frühstücksei](#) (zomervakantie)

Maak nu een lijstje: schrijf per 2 groepen (groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6, groep 7/8) één link of activiteit op die je nuttig lijkt. Schrijf er telkens bij hoe je het zou kunnen inzetten in de les. Voor ideeën hiervoor kun je kijken bij paragraaf 5.2 Buurtaalonderwijs Start.

Opdracht 18: De materialenbank Frans

Ga naar de [materialenbank Frans](#) van Nuffic Buurtaalonderwijs en bekijk de verschillende materialen.

Bekijk bijvoorbeeld deze liedjes voor de [onderbouw](#) (de kleuren), [middenbouw](#) (de dagen van de week) en de [bovenbouw](#) (het weer) van Alain Le Lait.

Maak nu een lijstje: schrijf per 2 groepen (groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6, groep 7/8) één link of activiteit op die je nuttig lijken. Schrijf er telkens bij hoe je het zou kunnen inzetten in de les. Voor ideeën hiervoor kun je kijken bij paragraaf Buurtaalonderwijs Start.

5.13 Projecten Plus

Niet alleen in Nederland wordt vroeg vreemdetalenonderwijs aangeboden. In de meeste Europese landen wordt vvtto Engels gegeven, maar in Duitsland wordt op een aantal scholen in de grensstreek ook vvtto Nederlands gegeven als naschoolse activiteit. In België is Nederlands een verplicht vak.

Scholen in het primair onderwijs aan beide zijden van de grens kunnen een partnerschap aangaan. Daarbij werken ze samen aan grensoverschrijdende projecten om van elkaar

te leren, bijvoorbeeld door de leerlingen te laten e-mailen. Informatie over een e-mailproject voor bovenbouw leerlingen die Duits leren is te vinden op [Das Bild der Anderen](#).

Via Skype kunnen de kinderen al snel mondeling contact hebben in de vreemde taal. Dan ervaren de kinderen waarvoor zij de vreemde taal leren, en dat is een enorme stimulans. Daarom is het een goed idee om vanaf het begin een partnerschool te hebben. Zo kun je bijvoorbeeld met een partnerschool in Duitsland of België afspreken hetzelfde lied in te studeren met de kleuters en dit samen te zingen via Skype. Of je bovenbouwleerlingen kunnen hetzelfde thema voorbereiden als je partnerschool en dan kunnen ze voor elkaar een quiz maken. Via Skype stellen ze elkaar om de beurt een vraag.

Ook kunnen leerlingen contact leggen via eTwinning.

Een schoolreis draait om plezier, maar als je een schoolreis naar het buurland maakt, kun je in de voorbereiding veel aan taal- en cultuuronderwijs doen. Je kunt hier een project van maken, bijvoorbeeld: Wat zie je op straat? Wat is de mode? Dit breid je steeds verder uit en maak je zichtbaar in de Franse (Waalse) of Duitse hoek in je klas. Tijdens de reis kunnen de kinderen dan ervaren wat je voorbereid hebt in het project.

5.14 Uitwisseling en internationalisering Plus

Grensoverschrijdende samenwerking en uitwisseling wordt voor basisscholen steeds gewoner. Dit kan fysiek en digitaal zijn. Deze samenwerking is cruciaal voor vvtto-leerlingen omdat het de betrokkenheid, motivatie, taalvaardigheid en cultuurvaardigheid van je leerlingen enorm vergroot. Zij leren op authentieke wijze met elkaar communiceren in een vreemde taal. Ze ervaren waarom de buurtaal relevant is, beleven er plezier aan én leren ervan.

Digitale uitwisseling is vanaf het begin makkelijk te organiseren. Zo is er is een levendige eTwinning gemeenschap waarbij scholen uit verschillende landen samen werken aan projecten bijvoorbeeld. Heb je interesse in zo'n grensoverschrijdend partnerschap, dan kun je via Nuffic een gratis webinar over eTwinning volgen.

Het team van Nuffic Buurtalen heeft een lange lijst met namen van scholen, waarvan een groot deel internationale partnerscholen heeft. In groep 5 en 6 kun je in Duitsland contact leggen met *Klasse 3 und 4* van de *Grundschule*. In groep 7 en 8 maak je contact met *Klasse 5 und 6* van de *Sekundarstufe*.

Nuffic heeft allerlei tips voor internationale uitwisselingsprogramma's in het voortgezet onderwijs, het zogenaamde [Austausch](#). Ben je al gevorderd met het Duitse buurtaalonderwijs en internationalisering, dan is het zeker de moeite waard om dit onderdeel eens te bekijken om inspiratie op te doen.

Een voorbeeld van een schoolpartnerschap is het project Euregioschool. Bij dit project zijn verschillende scholen uit de provincie Limburg betrokken. Er is een lijst van Euregioscholen met vvtto Duits en Frans. Ook biedt Euregio uitwisselingsmogelijkheden. Hun site geeft hierover veel informatie. Er is misschien wel een Euregioschool bij jou in de buurt waar je een kijkje zou kunnen nemen. Euregioschool heeft bovendien een eigen [YouTubekanaal](#) met inspirerende video's uit het voortgezet onderwijs en basisonderwijs over lessen en uitwisselingen in het Frans en Duits.

Je kunt zelf een partnerschool zoeken in Duitsland. Dat kan door op de lijst te kijken of door een oproep te plaatsen bij het zogenaamde [Partnerschulnetz](#).

Voor Frans kun je een uitwisseling opzetten met een school in Franstalig België.

Resultaatmeting Plus

Heb je het buurtaalonderwijs op je school verbreed en verdiept en wil je de resultaten meten van je inspanningen en dus de resultaten van je leerlingen? Dat kan op verschillende manieren.

Uiteraard kun je een thema afsluiten door de leerlingen een presentatie te laten houden. In de onderbouw kan dat eenvoudig door het (karaoke) zingen van een lied, het opzeggen van een versje of het doen van een klein gesprekje. In de bovenbouw kunnen leerlingen een posterpresentatie houden met bijvoorbeeld een woordspin of plaatjes, een werkstuk of PowerPointpresentatie maken, of een langere dialoog laten horen.

Sommige methodes bieden toetsen aan. In de methode Elena zit er aan het einde van ieder thema bijvoorbeeld een kleine toets om de kernwoorden te toetsen.

Enkele instituten bieden leerlingen een eenvoudig test aan die je af kunt nemen aan het eind van groep 8. Je kunt daarbij voor Duits denken aan Fit für Deutsch van het Goethe Instituut Voor Frans kun je eens kijken bij Delf Junior van het CIEP.

Voor het voortgezet onderwijs is het project '[LinQ - versterking talenonderwijs Frans | Duits](#)' opgezet. LinQ geeft buurtalen meer gezicht en gewicht in het secundaire onderwijs.

Je kunt overwegen om buurtaalonderwijs dezelfde status te geven als Engels in groep 7 en 8. Dat betekent onder andere dat het op het rapport komt te staan. Dit is meteen een handig hulpmiddel bij de overstap naar de middelbare school. De mentoren en docenten Frans (en Duits) in de brugklas zien dat er iets is waarop voortgebouwd kan worden.

Alhoewel er wel hier en daar gewerkt wordt aan doorlopende leerlijnen, zullen de meeste docenten in het voortgezet onderwijs opnieuw beginnen. Jouw leerlingen zullen dan ervaren dat ze een fikse voorsprong hebben. Hun luister- en spreekvaardigheid zal waarschijnlijk van een hoger niveau zijn. Met het materiaal **'Taaltaken Duits' en 'Versterkt**

Frans' kunnen de leerlingen in de eerste twee jaren van het VO op hun niveau aan de slag. Daarmee is de doorlopende leerlijn voor beide talen een gerealiseerde mogelijkheid.

5.15 Opdrachten 19 en 20: Resultaatmeting Plus

Opdracht 19: Methode-onafhankelijke toetsen

Onderzoek welke methode-onafhankelijke toets, (indien gewenst), je zou kunnen geven aan het einde van enkele jaren buurtaalonderwijs. Bij het geven van de buurtaal wordt maximaal A1 niveau nagestreefd in groep 8.

- Ga voor Duits naar [Fit in Deutsch](#) van het Goethe instituut
- Ga voor Frans naar [Delf Junior](#) van het CIEP

Bedenk of met maken van een toets op dit niveau haalbaar zou zijn voor jouw leerlingen, in welke groep dat dan zou moeten zijn, en welke weg je dan zou moeten bewandelen met hen.

Bekijk de kosten en bespreek met de schoolleiding de facilitering van deze toets.

Opdracht 20: Voortgang, eindresultaat en rapportage

Overleg met collega's:

- hoe je de voortgang van het Duits of Frans bij zou willen houden. Kijk je naar bijvoorbeeld interesse, inzet, woordenschat, luister- en spreekvaardigheid? Moet er verschil zijn met Engels of wil je juist hetzelfde bereiken?
- hoe je de kinderen wilt toetsen;
- of en hoe je iets rapporteert aan ouders/verzorgers.

Bespreek dit zo breed mogelijk zodat duidelijk is in het team welke verwachtingen er zijn van hen en van de leerlingen.

5.16 Ten slotte

Je hebt de module in delen of in zijn geheel doorlopen. Als het goed is heb je nu veel gesproken met collega's en heb je antwoord op de volgende vragen:

- Wat is buurtaalonderwijs?
- Waarom zouden we buurtaalonderwijs in kunnen voeren?

- Hoe zit het met mijn eigen taalvaardigheid?
- Hoe kan een school buurtaalonderwijs invoeren en uitbreiden?

In paragraaf 6.0 Waar kan ik meer informatie vinden? vind je nog een overzicht van diverse instanties en lesmethodes. Uiteraard kun je altijd terecht bij het po-team van Nuffic via po@nuffic.nl.

5.17 Opdracht 21: Ten slotte

Ga terug naar opdracht 1. Vul de rechterkant van je mind map in als je dit nog niet gedaan had tijdens het doorlopen van de module.

Werk de mind map uit in een document of mondelinge presentatie voor je collega's, de schoolleiding en/of het schoolbestuur en de MR.

6.0 Waar kan ik meer informatie vinden?

- [Nuffic](#)
- [Nuffic buurtaalonderwijs](#)
- [EuregioOnderwijs](#)
- [Alliance Française voor Nederland](#)
- [Goethe-instituut](#)
- [Duitsland Instituut \(DIA\)](#)
- Elena methode Frans, Duits, Nederlands:
 - [onderbouw](#)
 - [middenbouw Duits](#)
 - [middenbouw Frans](#)
 - [middenbouw Nederlands](#)
- [Levende Talen Frans](#)
- [Levende Talen Duits](#)

Colofon

Teksten

Riet Steffann-Janssen (update 12-2020) namens het po-team van Nuffic

Redactie

Paulien Lammers (5-2018)

Fotografie

Namen



Ga naar www.nuffic.nl/ccl voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.



Nuffic Kortenaerkade 11 2518 AX Den Haag
Postbus 29777 2502 LT Den Haag
T 070 4260 260 www.nuffic.nl